

31. zasedání SDRUK ČR pro bibliografii

**Pedagogická knihovna J. A. Komenského, Jeruzalémská 12, Praha 1
26. – 27. 3. 2019**

Citování nejen při psaní článků

Ludmila Tichá, ÚK ČVUT

Právní a etický rámec

- **Autorský zákon**

- Volná užití pro osobní potřebu
- Bezúplatné zákonné licence
 - zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu
 - užití výňatků děl jiných autorů v odůvodněné míře ve svém díle
 - užití děl jiných autorů při výuce a výzkumu
 - **citovat každé použití díla jiného autora**

- **Autorská (publikační) etika**

- užití práce jiných autorů
- spoluautorství

- **Veřejné licence** – Creative Commons Licence

- pro přebírání a vystavování na internetu

Some Rights Reserved

Creative Commons License <http://creativecommons.org/>

širší práva k užití díla dává autor formou veřejné licence, ale ve shodě s vlastníkem majetkových práv.

Licenční prvky:

by - uvedení autora

to share - právo dílo šířit

to remix - právo dílo upravovat

noncommercial - zákaz užit dílo pro komerční účely

share alike - právo šířit upravené dílo pod stejnou licencí

no derivatives - zákaz zásahu do díla

Hlavní zásady užití autorského díla

- **Nezasahovat do cizího díla**, neměnit ho (pouze se souhlasem autora)
- **Kopírovat jen pro osobní potřebu**, ne pro komerční účely
- **Citovat** každé použití díla jiného autora, ale i vlastní předchozí publikace

Proč a co citovat

• Proč citovat

- Dokázat znalost tématu a stavu poznání
- Odkázat čtenáře na zdroje, ze kterých autor vycházel
- Dodržet autorskou etiku
- Respektovat autorský zákon nebo CC licenci

• Co citovat

- Všechny zdroje, ze kterých autor čerpal
- Vlastní předchozí práce jen ty, z nichž nový text čerpá
- Obrázky, grafy, tabulky, fotografie

Co se citovat nemá a nemusí

- **Obecně známá fakta** - snadno ověřitelné údaje ve všeobecných publikacích, encyklopediích, základních učebnicích (Sněžka měří 1603 m)
- **Úřední díla** (právní předpisy, úřední dokumentace, obecní kroniky)
- **Terminologie oboru** (geografická, historická fakta, rovnice, vzorce)

Co zahrnuje pojem citování

- **Odkaz** v textu (angl. citation)
- **Citace** (angl. reference)
- **Seznam** literatury

Hlavní zásady citování

- **Jednotný styl** – všechny citace v seznamu jsou psány stejně: fonty, interpunkce, velká písmena
- **Vyhledatelnost** – údaje v citaci musí být dostačující k tomu, aby bylo možné zdroj identifikovat a vyhledat

Čím se řídit

Pokyny vydavatelů pro autory

- Pokyny pro autory časopisu Knihovna:

Používejte prosím Harvardský systém citování. Seznam použité literatury dle platné normy uveďte na konec textu.

Doporučenými citačními styly - pravidla pro formu a obsah citací

Příklady citačních stylů

- APA American Psychological Association
- AMA American Medical Association
- CME Continuing Medical Education
- Chicago
- Harvard
- MLA Modern Language Association
- Turabian
- Vancouver

Rozdílnost citačních stylů

ČSN ISO 690

MEYER-DELIUS, Daniel a Wolfram BURGARD. Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robotics and Autonomous Systems*, Vol. 58, Issue 2, 2010, p. 133-139.

Harward Style

Meyer-Delius, D. and Burgard, W. (2010). Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robotics and Autonomous Systems* 58(2), pp. 133-139

Turabien

Meyer-Delius, Daniel, and Wolfram Burgard. "Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots." *Robotics and Autonomous Systems* 58, no. 2 (February): 133-39.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.robot.2009.09.008>

IEEE

D. Meyer-Delius and W. Burgard, "Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots", *Robotics and Autonomous Systems*, vol. 58, no. 2, pp. 133-139, 2010.

Metody citování - odkazy v textu

Odkazy v textu na citované dokumenty uvedené v soupisu bibliografických citací.

- **Metoda číselných citací**

15 (15) [15]

- **Zkrácená citace** v textu – Harvardský systém (autor, rok vydání)

poznámka pod čarou

(Crane, 1997)

Metody citování - řazení seznamu literatury

Řídí se podle metody odkazování v textu:

- Numerická metoda – seznam se řadí podle čísel v pořadí, jak se zdroje odkazovaly v textu
 - stejný zdroj vícekrát použitý v textu se odkazuje vždy jen jednou
- Harvardský systém odkazování, tzv. zkrácená citace (metoda autor, rok vydání) – seznam se řadí abecedně podle jmen autorů
- poznámka pod čarou – Word generuje číslo poznámky
 - stejný zdroj vícekrát použitý v textu se odkazuje opakovaně

Zásady pro použití práce jiného autora

Použití

- Cizího textu
- Obrázků, grafů
- Tabulek
- Vlastního dříve publikovaného textu
- Materiálů stažených z internetu včetně obrázků a videí

Použití textu jiného autora

Přímá citace je doslovný text jiného autora vložený do vlastní práce – „*ten je třeba dát do uvozovek, psát v kurzívě a citovat*“ (Pešta, 2015).

Parafráze je přepis myšlenek, závěrů, poznatků jiného autora vlastními slovy – **uvozovky ani kurzíva se nepoužijí, ale pramen se musí citovat v místě, kde parafrázovaný text končí** (Pešta, 2015).

Příklady přímé citace a parafráze

„Tylerův způsob řešení podstatně přesahuje rámec jednoho samotného přístupu k realizaci evaluací. Jeho hlavním odkazem je obecný evaluační postup, který je založen na přiřazování skutečně dosahovaných a empiricky ověřitelných výsledků k předem definovaným cílům, přičemž obě hodnoty jsou následovně porovnány.“ (Evaluační teorie, 2013)

Hlavním přínosem Tylera je obecný evaluační postup, při kterém se výsledky evaluace porovnávají s předem definovanými cíli (Evaluační teorie, 2013).

Použití obrázků jiných autorů

Obrázek jako součást autorského díla (vědeckého článku), požívá stejné ochrany, jako článek samotný.

- **Použije se v originální formě** – úpravy by byly zásahem do osobnostních práv autora (byl by nutný jeho souhlas)
- **Je možné použít i jen část** obrázku, ale neupravovat - jen okomentovat v textu práce, nebo v poznámce pod čarou
- **Vždy je nutné citovat zdroj**, kde byl obrázek původně publikován

Použití vlastní předchozí práce (publikace)

- Omezené použití přímých citací (nekopírovat celé odstavce a kapitoly)
- Citování vlastních dříve publikovaných prací - **autocitace**
!!! použití vlastní předchozí práce bez citování je **autoplagiátorství**

Citace jednotlivých druhů dokumentů

Zásady a příklady citací tištěných i elektronických dokumentů:

- Různé údaje o různých informačních zdrojích
- Jaké údaje o zdroji se mají uvádět
- V jakém pořadí
- V jaké úpravě
- Použití identifikátorů (ISBN, URL, DOI)
- Tištěný a elektronický zdroj
- Pojem a význam zdrojového (mateřského) dokumentu

Citace specifických dokumentů

Mají různé formy, způsoby zveřejnění, některé jsou neveřejné, proto se údaje, které je popisují, velmi liší.

- Interní materiály firem a institucí
- Interní nepublikovaný materiál – leták, informační list
- Katalogy
- Video
- Fotografie
- Přednášky
- E-mailové zprávy

Co při citování nedělat

- Kopírovat citace z jiných prací
- Sestavovat seznam literatury překopírováním citací různých stylů
- Používat tzv. sekundární citace (citace citace)
- Citovat vše, co jste k tématu četli, i když jste to přímo nepoužili

Kde se dělá nejvíce chyb

- **Ve jménech autorů** - pořadí křestních jmen a příjmení, užití iniciál
- **V citacích článků** z časopisů – pořadí názvu článku a názvu časopisu, údaje o ročníku, čísle a stranách
- **V citacích elektronických dokumentů** – webové stránky, články na webu, obrázky a grafy
- V použití kurzívy, interpunkce, velkých písmen

Generování citací

- Ze záznamů **v katalozích knihoven**
např. tlačítko Citace nebo ikona

- Ze záznamů **v databázích**
tlačítko Cite, Export citation, Download citation
- **V citačních generátorech a manažerech**
např. Citace.com

Citační generátory

Nástroje ke generování citací podle určitého stylu, použití identifikátorů pro dohledání informačního pramenu:

[Citace.com](https://citace.com) – citační styl ČSN ISO 690 **citace.com**

[Generátor citací vydavatelství VŠCHT](#) – citační styl ACS a ISO

[eTurabian](#) – citační styl Turabian, MLA, APA

[Citation machine](#) – citační styly APA, MLA, Chicago a další

[Harvard generator](#) – citační styl Harvard

[Dumy](#) – citace obrázků

HarvardGenerator
Referencing made easy

Citační manažery

Nástroje k ukládání a využívání informačních zdrojů
a generování a vkládání citací do připravovaných textů:

[Citace Pro](#) – český komerční

[Mendeley](#) – volně přístupný

[RefWorks](#) – komerční

[EndNote](#) – komerční

[Citavi](#) – komerční

Ludmila Tichá
Ústřední knihovna ČVUT
ludmila.ticha@cvut.cz
tel. 22435 9982